

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі
Українки

Кафедра теорії і методики початкової освіти

ПРОВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Івритюк С. В.

Протокол № 2 від 16.10. 2019 р.

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни
ПЕДАГОГІКА СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ

підготовки бакалавра
спеціальності 013 Початкова освіта
освітньо-професійної програми Початкова освіта

Луцьк – 2019

Програма навчальної дисципліни «Педагогіка сімейного виховання»
підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 013
Початкова освіта, за освітньо-професійною програмою Початкова освіта

Розробник: Десятник Катерина Володимирівна, доцент кафедри теорії і
методики початкової освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензент: Мартинюк Т.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
соціальної роботи та педагогіки вищої школи, доцент

**Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри
педагогіки**

протокол № 1 від 11.09.2019 р.

Завідувач кафедри:

(Пріма Р. М.)

**Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією
факультету педагогічної освіти та соціальної роботи**

протокол № 1 від 18.09.2019 р.

Голова науково-методичної
комісії факультету педагогічної освіти
та соціальної роботи

(Антонюк В.3.)

**Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки**

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Характеристика навчальної дисципліни подається згідно навчального плану спеціальності і представляється у вигляді таблиці 1 (для денної форма навчання), таблиці 2 (для заочної форми навчання).

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	01 Освіта/Педагогіка	Вибіркова
Кількість годин/кредитів: 240/8	013 Початкова освіта	Рік навчання 4
		Семестр 7-ий
		Лекції 26 год.
ІНДЗ: є	Освітній ступінь: бакалавр	Практичні 30 год.
		Самостійна робота 174 год.
		Консультації 10 год.
		Форма контролю: екзамен

Таблиця 2

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	01 Освіта/Педагогіка	Вибіркова
Кількість годин/кредитів: 150/5	013 Початкова освіта	Рік навчання 2
		Семестр 3-ий
		Лекції 8 год.
ІНДЗ: є	Освітній ступінь: бакалавр	Практичні 10 год.
		Самостійна робота 122 год.
		Консультації 10 год.
		Форма контролю: екзамен

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Програма навчальної дисципліни «Педагогіка сімейного виховання» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів спеціальності 013 Початкова освіта.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є суть, механізми виховання в сім'ї, вплив родинного виховання на становлення особистості дитини.

Курс передбачає знання з філософії, етики, релігієзнавства, соціології, демографії, юриспруденції, теорії та методики виховання, етнопедагогіки, загальної та вікової психології, психології сім'ї, педагогічної майстерності, загальної і вікової фізіології тощо.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування знань студентів особливостей сімейного виховання, усвідомлення ролі батьків і родини у житті дітей, вивченні педагогічних проблем та перспектив розвитку сучасної сім'ї, її функцій, типів, шляхів взаємодії школи та сім'ї.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Педагогіка сімейного виховання» є: сформувати знання студентів про сім'ю як малу соціальну групу; ознайомити студентів із основними особливостями сімейного виховання; формувати вміння аналізувати і та оцінювати виховний потенціал сім'ї; ознайомити з можливими напрями виховання дітей в сім'ї; сформувати знання про типи та функції сучасної сім'ї; сформувати уявлення про стилі виховання дітей в сім'ї; ознайомити з комплексом методів сімейного виховання; сформувати уявлення про характер взаємостосунків і спілкування батьків із дітьми; виробити уміння використовувати на практиці форми та методи сімейного виховання.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- володіти знаннями теоретико-методологічних основ сімейного виховання,
- знати особливості фізіологічного, психологічного, соціального розвитку дітей;
- уміти визначити роль батьків і родини у житті і розвитку дітей;
- знати права, обов'язки та відповідальність батьків за виховання та розвиток дитини;
- знати типологію та функції сучасної сім'ї, напрями й стилі виховання дітей в сім'ї;
- володіти засоби, методами та формами здійснення сімейного виховання;
- володіти вміннями та навичками конструктивного спілкування з дітьми;
- уміти передбачувати та вирішувати конфліктні ситуації в сім'ї;
- володіти методикою формування педагогічної культури батьків;
- бути готовим до взаємодії школи і сім'ї у вихованні та розвитку дитини;

- знати сучасні нормативні законодавчі документи щодо розвитку сім'ї та сімейного виховання в Україні;
- володіти методами дослідження сім'ї і сімейного виховання;
- уміти аналізувати та узагальнювати сучасні вітчизняні та зарубіжні тенденції розвитку педагогіки сімейного виховання;
- бути готовими добирати і застосовувати на практиці форми, методи і прийоми сімейного виховання;
- бути спроможними виявляти виховні можливості сім'ї, з'ясувати рівень педагогічної культури батьків;
- вміти співпрацювати з батьками та рідними учнів початкової школи.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни представляється у вигляді таблиці 3 і 4.

Таблиця 3

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ.	Консульт.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теорія сімейного виховання					
Тема 1. <i>Теоретичні основи педагогіки сімейного виховання</i>	16	2	2	–	12
Тема 2. <i>Сім'я як основний інститут виховання особистості</i>	18	2	2	2	12
Тема 3. <i>Функції сучасної сім'ї</i>	18	2	2	–	14
Тема 4. <i>Типологія сімей</i>	16	2	2	–	12
Тема 5. <i>Методи дослідження сім'ї і сімейного виховання</i>	20	2	2	2	14
Разом за змістовим модулем 1	88	10	10	4	64
Змістовий модуль 2. Методика сімейного виховання					
Тема 6. <i>Роль членів родини у сімейному вихованні</i>	18	2	2	2	12
Тема 7. <i>Особливості анатомо-фізіологічного та соціально-психічного розвитку дітей і врахування їх у вихованні</i>	16	2	2	–	12
Тема 8. <i>Основи методики сімейного виховання</i>	16	2	2	–	12
Тема 9. <i>Умови сімейного виховання</i>	18	2	2	2	12
Тема 10. <i>Напрями виховання в сім'ї</i>	16	2	2	–	12
Тема 11. <i>Особливості виховання дитини в сім'ях різних типів</i>	16	2	2	–	12
Тема 12. <i>Особливості взаємостосунків і спілкування батьків із дітьми</i>	16	2	2	–	12
Тема 13. <i>Видатні педагоги та психологи про виховання дитини в сім'ї</i>	16	2	2	–	12
Тема 14. <i>Зарубіжний досвід сімейного виховання</i>	20	–	4	2	14
Разом за змістовим модулем 2	152	16	20	6	110
Усього годин	240	26	30	10	174

Таблиця 4

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ.	Консульт.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теорія сімейного виховання					
Тема 1. <i>Теоретичні основи педагогіки сімейного виховання</i>	10	2	–	–	8
Тема 2. <i>Сім'я як основний інститут виховання особистості</i>	10	–	–	2	8
Тема 3. <i>Функції сучасної сім'ї</i>	10	–	2	–	8
Тема 4. <i>Типологія сімей</i>	10	2	–	–	8
Тема 5. <i>Методи дослідження сім'ї і сімейного виховання</i>	14	–	2	2	10
Разом за змістовим модулем 1	54	4	4	4	42
Змістовий модуль 2. Методика сімейного виховання					
Тема 6. <i>Роль членів родини у сімейному вихованні</i>	12	2	–	–	10
Тема 7. <i>Особливості анатомо-фізіологічного та соціально-психічного розвитку дітей і врахування їх у вихованні</i>	12	–	2	–	10
Тема 8. <i>Основи методики сімейного виховання</i>	12	2	–	–	10
Тема 9. <i>Умови сімейного виховання</i>	12	–	–	2	10
Тема 10. <i>Напрями виховання в сім'ї</i>	12	–	–	2	10
Тема 11. <i>Особливості виховання дитини в сім'ях різних типів</i>	12	–	2	–	10
Тема 12. <i>Особливості взаємостосунків і спілкування батьків із дітьми</i>	12	–	–	2	10
Тема 13. <i>Видатні педагоги та психологи про виховання дитини в сім'ї</i>	12	–	2	–	10
Разом за змістовим модулем 2	96	4	6	6	80
Усього годин	150	8	10	10	122

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Скласти термінологічний словник з дисципліни.
2. Дібрати діагностувальні методики вивчення сім'ї, особливостей сімейного виховання, взаємостосунків у сім'ї, стилю виховання, програму вивчення сім'ї школяра.
3. Визначити ефективні форми взаємодії школи і сім'ї, співпраці вчителя з батьками у вихованні та розвитку молодшого школяра.
4. Вивчати досвід сімейного виховання в зарубіжних країнах.
5. Прочитати книгу Ізабель Фійоза «20 кроків до того, щоб ваші діти вас слухали».
6. Прочитати книгу Масару Ібука «Після трьох уже пізно».
7. Здійснити аналіз книги Кетрін Кволс «Радість виховання. Як виховувати дітей без покарання».
8. Описати тактику формування позитивних взаємовідносин між старшими та молодшими дітьми.
9. Визначити шляхи розвитку здібностей, підтримки обдарованості дітей.
10. Написати есе на тему: «Роль сім'ї у житті людини», «Цінності сучасної сім'ї».

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Кожен студент повинен виконати індивідуальне завдання дослідницького характеру, зміст якого має відображати обізнаність з проблемою дослідження і власну позицію студента.

На основі аналізу науково-методичної, педагогічної літератури та періодичних видань студенти мають написати за індивідуальною темою та оформити реферат або презентацію за такими вимогами:

- а) титульна сторінка;
- б) план;
- в) вступ;
- г) зміст реферату згідно пунктів плану;
- д) висновки;
- е) список використаних джерел.

Об'єм реферату має складати 12–15 сторінок друкованого тексту або 15 презентаційних слайдів.

Студент повинен підготуватись і здійснити захист роботи.

Тематика індивідуальних науково-дослідних завдань:

1. Традиції виховання хлопчика та дівчинки в українській родині.
2. Погляди на сімейне виховання Ж.-Ж. Руссо.
3. Материнська школа Я. А. Коменського.
4. Погляди на сімейне виховання К. Д. Ушинського.
5. А. С. Макаренко про сімейне виховання.
6. Батьківська педагогіка В. О. Сухомлинського.

7. Педагогіка любові й свободи Ю. П. Азарова.
8. Система сімейного виховання у сім'ї Нікітіних.
9. Немовля у сім'ї, основні правила догляду.
10. Дошкільники в сім'ї, організація виховання та піклування.
11. Молодші школярі в сім'ї, особливості виховання.
12. Проблеми виховання підлітків у сім'ї.
13. Особливості виховання старшокласників у сім'ї.
14. Підготовка дітей та молоді до шлюбно-сімейних відносин.
15. Чинники готовності молоді до подружніх взаємин.
16. Проблеми формування усвідомленого та відповідального батьківства.
17. Страху та фобії у дітей.
18. Валеологічне виховання дітей у сім'ї.
19. Статеворольове виховання дітей у сім'ї.
20. Шляхи залучення старших дошкільників до домашньої праці.
21. Бюджет сім'ї і залучення дітей до ведення домашнього господарства.
22. Як виховувати у дитини художній смак.
23. Які іграшки та книги купувати дитині.
24. Організація вільного часу в родині.
25. Як організувати домашні вечори, дні народження для дітей.
26. Виявлення і розвиток у дітей творчих задатків.
27. Роль батьків в організації безпечного середовища дитини дошкільного віку.
28. Роль батьків в організації безпечного середовища дитини шкільного віку.
29. Роль сім'ї у формуванні безпечної поведінки дітей в Інтернет-мережі.
30. Інтернет-залежність, її вплив на формування особистості дитини.
31. Навчання дітей тайм-менеджменту в сім'ї.
32. Значення єдності вимог до дитини з боку суспільного навчального закладу і родини.
33. Превентивне виховання дітей в сім'ї.
34. Механізми сімейних конфліктів та їх профілактика.
35. Принципи побудови ефективної комунікації у дитячо-батьківських стосунках.
36. Авторитет та особистий приклад батьків.
37. Умови розвитку і виховання дітей в неповних сім'ях.
38. Умови розвитку і виховання дітей в багатодітних сім'ях.
39. Умови розвитку і виховання дітей в неблагополучних і асоціальних сім'ях.
40. Біблія про виховання дітей.
41. Особливості сімейних взаємин.
42. Зарубіжний досвід сімейного виховання.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Таблиця 5

Поточний контроль (маx = 40 балів)															Модульний контроль (маx = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1														Модуль 2	Модуль 3		
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2									ІНДЗ	МКР № 1	МКР № 2	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	10	30	30	100
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	4				

Таблиця 6

Поточний контроль (маx = 40 балів)															Модульний контроль (маx = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1														Модуль 2	Модуль 3		
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2									ІНДЗ	МКР № 1	МКР № 2	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	10	30	30	100	
–	–	6	–	6	–	6	–	–	–	6	–	6					

Критерії оцінювання

90-100 балів («відмінно»). Глибоке оволодіння вузловими питаннями з теми. Системне, усвідомлене використання даної інформації. Встановлення причинно-наслідкових зв'язків між окремими змістовими блоками. Вільна орієнтація і використання необхідного категоріально-понятійного апарату при розкритті проблеми. Мова чітка і логічна. Здатність до аналітико-узагальнювального викладу питання, вміння чітко формулювати висновки і пропозиції щодо суті проблеми.

82-89; 75-81 балів («добре»). В цілому цілісне, усвідомлене оволодіння матеріалом. В окремих випадках рівень засвоєння інформації недостатній. Аргументованість, логічність і взаємозв'язок у викладі матеріалу дещо знижені. Відчуваються труднощі при відповідях на питання, у формулюванні узагальнень і висновків.

67-74; 60-66 балів («задовільно»). Фрагментарне, несистемне відтворення інформації. Наводяться лише окремі складові питання, без необхідного усвідомлення і взаємозв'язку.

1–59 балів («незадовільно»). Студент не володіє необхідним категоріально-понятійним апаратом. Робить безуспішні спроби висвітлення питання на репродуктивному, механічному рівні. Не розуміє суті питання.

Шкала оцінювання

Таблиця 6

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеєнко Т. Ф. Молода сім'я: умови виховання дитини : наук.-метод. посіб. / Т. Ф. Алексеєнко; АПН України Інститут проблем виховання. – К. : ЗАТ “ЕКСИМСЕРВИС”. – 2004. – 96 с.
2. Андреева Т. В. Психология современной семьи : монографія / Андреева Т. В. – СПб. : Речь, 2005. – 436 с.
3. Артемова Л. Соціалізація дитини в родині // Дошкільне виховання. – 2004. – № 3. – С. 3–5.
4. Богданова І. М. Соціальна педагогіка : навч. посіб. / І. М. Богданова. – К. : Знання, 2008. – 343 .
5. Бондарчук О. І. Психологія сім'ї / О. І. Бондарчук. – К. : МАУП, 2001. – 96 с.
6. Годовикова Д. Как развивать любознательность малыша // Семья и школа. – 1985. – № 11. – С. 29–31.
7. Горшкова Т. Є. Академія дошкільних наук. Країна розвитку дитини. – К., 2000. – 222 с.
8. Гридковець Л. М. Світ подружнього життя : [навчально-практичний посібник] / Л. М. Гридковець ; Київський міський центр сім'ї “Родинний дім”, Управління у справах сім'ї та молоді Київської міськдержадміністрації. – К. : “Родинний дім”, 2004. – 169 с.
9. Електронний ресурс. Справи сімейні. Сімейний портал. – Режим доступу : <https://familytimes.com.ua>
10. Заповіді традиційної сімейної педагогіки // Освіта. – 2003. – № 33.
11. Ковбас Б. Родинна педагогіка: навч. посіб.: У 3 т. / Б. Ковбас, В. Костів. – Івано-Франківськ, 2006. – Т. 2: Основи родинного виховання. — 288 с.

12. Концепція “Сім’я і родинне виховання” / [В. Г. Постовий, П. М. Щербань, Т. Ф. Алексєєнко, О. М. Докукіна, Н. М. Стрельникова] // Рідна школа. – 1996. – № 11–12.
13. Кочерга О. Повірте у свою дитину // Дошкільне виховання. – 2004. – № 3. – С. 14–15.
14. Кравченко Т. В. Педагогіка сімейного виховання : навч. посібник / Т. В. Кравченко, С. С. Засць. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. – 126 с.
15. Кузьмінський А. І. Педагогіка родинного виховання : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання, 2006. – 324 с.
16. Куликова Т. А. Семейная педагогика и домашнее воспитание : учебник для студ. сред. и высш. пед. учеб. заведений / Т. А. Куликова. – М. : Издательский центр «Академия», 1999. – 232 с.
17. Куликова Т. А. Семейная педагогика и домашнее воспитание. – М., 2000. – С. 14–26.
18. Куликова Т. Семейная педагогика и домашнее воспитание: Учеб-ник. – М., 1999. – С. 193–199.
19. Маценко Л. М. Педагогіка сімейного виховання: навч. посіб. / Л. М. Маценко – К. : НАКККіМ, 2011. – 293 с.
20. Педагогіка сімейного виховання [Текст] : підручник / Л. М. Маценко ; Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К. : ЦП "Компринт", 2015. – 376 с.
21. Маценко М. До проблеми змісту проф.-педаг. підготовки гувернера // Наукові здобутки студентів і магістрантів – школі ХХІ століття. – Полтава, 2002. Вип. 2. – С. 22–29.
22. Никитин Б. П., Никитина Л. А. Мы, наши дети и внуки. – Молодая гвардия, 1989. – 303 с.
23. Основи батьківської компетентності : [навч. посіб.] / [Т. Г. Веретенко, І. Д. Зверєва, Н. Ю. Шевченко] ; за заг. ред. І. Д. Зверєвої. – К. : Наук. світ, 2006. – 156 с.
24. Педагогіка / За ред. А. М. Алексюка. – К., 1985. – 631 с.
25. Планування роботи з дітьми раннього віку / Упоряд. Т. Науменко. – К., 2003. – С. 37–42.
26. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка. – К., 2004. – 456 с.
27. Права дитини в Україні та їх реалізація. Юридичний довідник / [упоряд. : Л. В. Кузьменко]. – К. : ТОВ “Парус”, 2003. – 96 с.
28. Работа с родителями : пособие для учителей начальных классов в общеобразовательных учреждениях / [М. П. Осипова, Г. А. Бутрим, И. А. Мельничук и др.] ; под. общ. ред. М. П. Осиповой, Г. А. Бутрима. – Мн. : Экоперспектива, 2003. – 480 с.
29. Радчук Г. К. Сімейне виховання (освітній тренінг для батьків) : навч.-метод. посібник / Г. К. Радчук, О. В. Тиунова. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2007. – 121 с.
30. Русова С. Нові методи дошкільного виховання // Дошкільне виховання. – 1991. – № 11, 12.
31. Савенко А. И. Детские исследования в домашнем обучении // Одаренный ребенок. – 2002. – № 5. – С. 78–86.
32. Сарапулова Е. Г. Організація системи домашнього навчання й виховання на державному рівні // Педагогіка і психологія. 2000. – № 2. – С. 131–137.

33. Сарапулова Є. Г. Українські народні ігри дітей і молоді влітку // Фізичне виховання в школі. – 1998. – № 2. – С. 28–30.
34. Сарапулова Є. Г. Фізіологічне доцільний режим дня // Дошкільне виховання. – 2001. – № 5. – С. 13–15.
35. Федоренко Р.П. Психологія молодшої сім'ї і сімейна криза : монографія / Р.П. Федоренко. – Луцьк : РВВ Вежа, 2007. – 168 с.
36. Херсонский Б. Т., Дворяк С. В. Психология и профилактика семейных конфликтов. – К., 1991. – 36–42 с.

Додаткові джерела

1. Винникотт Д. В. Разговор с родителями : пер. с англ. / Дональд Вудс Винникотт. – М. : Независимая фирма «Класс», 2011. – 96 с.
2. Гиппенрейтер Ю. Б. Общаться с ребенком. Как? / Ю. Б. Гиппенрейтер. – М. : АСТ : Астрель, 2008. – 251 с.
3. Дольто Ф. На стороне ребенка / Ф. Дольто. – СПб. : Петербург XXI век, 1997. – 527 с.
4. Зіцер Д. Свобода від виховання / Діма Зіцер; пер. з рос. І. Тумко. – Х. : Віват, 2016. – 272 с.
5. Ибука М. После трех уже поздно / Масару Ибука ; [пер. с англ. – Н. Перовой]. — М. : Альпина нон-фикшн, 2011. – 126 с.
6. Изабель Фийоза. 20 шагов к тому, чтобы ваши дети вас слушали / Изабель Фийоза. – М. : Издательский дом «АФС», 2008. – 27 с.
7. Комаровський Є. О. Здоров'я дитини і здоровий глузд її родичів / Є. О. Комаровський. – Харків: Видавництво КЛІНКОМ, 2011. – 576 с.
8. Корнєєва О. М. Ви і ваша дитина. 100 відповідей на батьківські «чому?» / О.М. Корнєєва. – Тернопіль : Богдан, 2013. – 232 с.
9. Корчак Я. Як любити дітей / Я. Корчак. – К. : Рад. шк., 1988.
10. Макаренко А. С. Книга для батьків / А. С. Макаренко. – К. : Рад. школа, 1980 – 327 с.
11. Петрановська Л. Таємна опора : емоційний зв'язок у житті дитини / Людмила Петрановська ; пер. з рос. О. Рибки. – Х. : Віват, 2019. – 224 с.
12. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка / В. Сухомлинський. – К. : Рад.школа, 1978. – 263 с.
13. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1977. – Т. 3. Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина. – 670 с.
14. Сухомлинський, В. О. Вибрані твори : в 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1977. – Т. 5. Статті. – 640 с.
15. Тарарина Е. Услышь родителей своих : как взрослым детям общаться со взрослыми родителями / Елена Тарарина. – К. : АСТАМИР-В, 2017. – 160 с.
16. Фабер Адель. Как говорить, чтобы дети слушали, как слушать, чтобы дети говорили / Адель Фабер, Элейн Мазлиш ; пер. с англ. А.С. Завельской]. – Київ : Форс Україна, 2019. – 336 с.
17. Шрагіна Лариса. Немовля – малеча – підліток. Мудрі формули виховання / Лариса Шрагіна. – Київ : Брайт Стар паблішінг, 2016. – 160 с.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

Форма проведення – усна

1. Об'єкт, предмет, завдання педагогіки сімейного виховання.
2. Зв'язок сімейної педагогіки з іншими науками.
3. Джерела сімейної педагогіки.
4. Становлення та розвиток сім'ї як суспільного інституту.
5. Поняття про шлюб і сім'ю як малу соціальну групу. Поняття родини, роду.
6. Національні традиції української родинної педагогіки.
7. Права, обов'язки та відповідальність батьків за виховання та розвиток дитини.
8. Проблеми сучасної молоді сім'ї.
9. Готовність молоді до сімейного життя, її елементи.
10. Мотиви вступу в шлюб.
11. Функції сучасної сім'ї.
12. Матеріально-економічна функція. Господарсько-побутова функція.
13. Репродуктивна і сексуальна функції.
14. Комунікативна функція. Психологічний клімат сім'ї.
15. Виховна функція сім'ї.
16. Рекреативна функція. Організація дозвілля дітей.
17. Функція психологічного захисту.
18. Класифікація сімей за різними критеріями.
19. Характеристика сімей за якістю сімейних взаємин: благополучна сім'я, неблагополучна, зовні благополучна.
20. Типологія сім'ї на основі особливостей спілкування і міжособистісних стосунків.
21. Типи сімей, у яких виховуються «важковиховувані» діти.
22. Виховний потенціал сучасної сім'ї. Умови ефективного сімейного виховання.
23. Мета і завдання сімейного виховання.
24. Методи виховання в сім'ї.
25. Методи формування свідомості дитини.
26. Методи формування досвіду поведінки.
27. Методи стимулювання та коригування діяльності і поведінки. Методи заохочення та покарання.
28. Стилi виховання дітей у сім'ї.
29. Методи дослідження сім'ї і сімейного виховання.
30. Авторитет батьків. Види негативного авторитету за А.С. Макаренком.
31. Прояви батьківської любові.
32. Напрями виховання дітей у сім'ї.
33. Моральне виховання дитини в сім'ї.
34. Розумове виховання дитини.
35. Статеве виховання дітей різного віку в сім'ї.
36. Естетичне виховання дитини в родині.

37. Фізичне виховання дитини в сім'ї.
38. Трудове виховання дитини.
39. Патріотичне виховання дитини.
40. Особливості виховання дітей в багатодітній сім'ї.
41. Специфіка виховання єдиної дитини в родині.
42. Особливості виховання близнюків.
43. Виховання дітей в неповній сім'ї, його проблеми.
44. Виховання дітей-сиріт, дітей позбавлених батьківського піклування.
45. Виховання дітей в прийомній сім'ї, дитячому будинку сімейного типу.
46. Проблеми виховання дітей з особливими потребами в родині.
47. Типи темпераменту дитини й особливості виховання.
48. Конструктивне спілкування з дитиною за Ю.Б.Гіппенрейтер.
49. Етапи діалогічної взаємодії у вирішенні конфліктних ситуацій в сім'ї.
50. Типові порушення сімейного виховання.
51. Десять заповідей виховання для батьків Януша Корчака.
52. В. Сухомлинський про роль батьків у вихованні дітей.
53. Погляди А. С. Макаренка про роль батька, матері у вихованні дитини в сім'ї.